

جمهوری اسلامی ایران

شورای راهبردی روابط خارجی

تهدید اروپا به استقرار نیروی نظامی در اوکراین

با وجود تمایل اروپا و آمریکا برای استقرار نیروی نظامی در اوکراین، اما آنها بر حمایت غیرمستقیم از اوکراین، تحریم‌های اقتصادی و فشارهای دیپلماتیک بیشتر بر مسکو و در بهترین حالت، پیشنهاد استقرار ناظران بی‌طرف در اوکراین تأکید دارند. به نظر نمی‌رسد در کوتاه‌مدت و حتی در میان‌مدت، قرارداد آتش‌بس در اوکراین به نتیجه برسد، و تصویر تحقق صلح میان روسیه و اوکراین بسیار دور از دسترس است. در شرایط کنونی، طرح ایده استقرار نیروهای اروپایی در اوکراین پس از شروع روند صلح میان کی‌یف و مسکو به عنوان نیروهای حافظ صلح در حد انتقال موشک‌های دوربرد به کی‌یف برای هدف قراردادن مراکز شهری در عمق خاک روسیه، جنگ طلبانه تلقی می‌شود. اصولاً، منظر مسکو، یکی از مهم‌ترین دلایل شروع جنگ اوکراین، حضور نیروهای ناتو در خاک اوکراین و در مجاورت مرزهای این کشور بر خلاف قراردادهای مینسک و پیشروی ناتو به شرق بود. حضور نیروهای ائتلاف از کشورهای اروپایی با هر عنوانی در خاک اوکراین نفع‌ها نگرانی‌های امنیتی روسیه را برطرف نخواهد کرد، بلکه بر ادامه و گسترش جنگ میان روسیه و دیگر کشورهای اروپایی که عضو ناتو هستند، منجر خواهد شد. ولادیمیر پوتین در سخنرانی اخیر خود در مجمع اقتصادی شرق در ولادی‌وستوک (۲۰۲۵)، به وضوح از تصمیم روسیه برای هدف قراردادن هر نیروی خارجی در خاک اوکراین با هر عنوان و ماموریتی تحت عنوان هدف مشروع برای مسکو پرده برداشت. این موضع‌گیری، در پاسخ به نشست ائتلاف دوستان اوکراین بود که چند هفته قبل در پاریس برگزار شده بود. اول اینکه مسکو می‌خواهد حضور نیروهای غربی در خاک اوکراین را به عنوان خط قرمز خود مطرح کند که از نظر روسیه مستلزم پاسخی نظامی است. براین اساس، کرملین اجازه نخواهد داد که خاک اوکراین به پایگاه دائمی غرب (ناتو) تبدیل شود. تجربه گسترش ناتو به شرق اروپا (از بالتیک تا لهستان) در ذهن تاریخی کرملین به عنوان «تهدیدی» عمیق حک شده و هر تلاشی از سوی غرب برای استقرار نیروی نظامی در اوکراین را در راستای تکرار همان الگو می‌بیند. دوم اینکه پوتین با این سخنان تلاش می‌کند توجه بین‌المللی و سیاسی حضور هر نوع نیروی خارجی در خاک اوکراین را زیر سوال برد و در کنار آن، هزینه‌های سیاسی و نظامی استقرار نیرو در اوکراین را برای غرب افزایش دهد. از بعد دیگر، کرملین با تکرار چنین سخنانی، علامت‌شروعیت «نیروهای حافظ صلح غربی» را زیر سوال می‌برد. از منظر مسکو نیروهای غربی نه حافظ صلح بلکه «نیروهای اشغالگر» خواهند بود. این گفتمان‌سازی از منظر روانی و تبلیغاتی نیز حائز اهمیت است؛ زیرا جامعه هدف داخلی و غیرغربی روسیه را متقاعد می‌کند که مسکو در حال دفاع مشروع است. این سخنان پوتین را باید یک «اعلام خط قرمز راهبردی» دانست. مسکو با این موضع، دو هدف را دنبال می‌کند: نخست، بازآرندگی عملیاتی، یعنی غرب پیش از اعزام نیروهای خود باید تهدیدهای احتمالی درگیری مستقیم با روسیه را در نظر بگیرد. دوم، مشروعیت‌سازی. یعنی با زدن برچسب «هدف مشروع» به نیروهای خارجی، روسیه تلاش می‌کند تا پاسخ احتمالی اش را از هم‌اکنون در دفاع از خود «مشروع» جلوه دهد. تجربه‌های گذشته نشان داده است که روسیه در دفاع از امنیت و منافع ملی خود هیچ خط قرمزی را از سوی کشورهای دیگر مشروع نمی‌داند. مسکو ابزارهای نظامی برای عملیات محدود و هدفمند در اختیار دارد. از موشک‌های دوربرد مانند «اورشیک» گرفته تا پهپادها و حملات سایبری. با این حال، کرملین به خوبی می‌داند که درگیری مستقیم با ناتو می‌تواند دامنه بحران را از منطقه فراتر ببرد و پیامدهایی غیرقابل پیش‌بینی را رقم بزند. بنابراین محتمل‌ترین سناریو در بر خورد با نیروهای خارجی در اوکراین، انجام حملات محدود و دقیق علیه پایگاه‌ها یا تجهیزات مرتبط با نیروهای خارجی خواهد بود، نه یک رویارویی تمام‌عیار. مواضع سخت روسیه در برابر هر نوع نیرویی تحت عنوان «حفاظان صلح» غربی، جنگ را به سمت یک بن‌بست راهبردی برای کی‌یف و حامیانش می‌کشاند. پوتین با این تهدید، خط قرمز خود را ترسیم کرده است. هرگونه استقرار نیروهای خارجی، مجوز برای «حمله» به آن نیروها است، که می‌تواند شامل حملات دقیق پهپادی یا موشکی باشد، و این می‌تواند به شکلی انجام شود که بدون ورود به جنگ تمام‌عیار با طرف اروپایی محقق شود. ادامه تصرف تدریجی شرق اوکراین توسط روسیه، با توجه به خستگی عمومی در اروپا (با گسترش اعتراضات ضد جنگ در آلمان و فرانسه) و فشار ترامپ برای انجام یک «معامله» با روسیه، در نهایت غرب را وادار به عقب‌نشینی خواهد کرد. به‌طور کلی، استمرار این شرایط، به تقویت مواضع روسیه منجر می‌شود.

بین‌الملل
INTERNATIONAL

نگرانی مصری‌ها نسبت به اسرائیل

آیا افزایش حضور نظامی مصری‌ها در صحرای سینا ممکن است به درگیری میان قاهره و تل‌آویو منجر شود؟

آرمین منتزری

دبیر گروه دیپلماسی و بین‌الملل

نگاه
هم‌میهن

مصر اخیراً حضور نظامی‌اش را در صحرای سینا افزایش داده است. برخی با استناد به تاریخ درگیری بین اسرائیل و مصر به این نتیجه رسیده‌اند که ممکن است اسرائیل این اقدامات مصر را به عنوان یک اقدام برای افزایش تنش تلقی کرده و دست به تحرکات نظامی در مقابله با حضور نظامی مصر در صحرای سینا بزند. اما بعید است که تقویت حضور نظامی مصر در شبه‌جزیره سینا باعث جنگ با اسرائیل شود. با این حال، بروز خطر درگیری‌های پراکنده بین مصر و اسرائیل در ماه‌های آینده ممکن است افزایش یابد. اگر مصر حضور نظامی خود در صحرای سینا را کاهش ندهد، اسرائیل می‌تواند با تعلیق یک قرارداد بزرگ انرژی که با مصر امضا کرده، قاهره را مجبور کند، به سراغ منابع جایگزین برای انرژی که از اسرائیل دریافت می‌کند برود. طبق گزارش ۲۰ سپتامبر وب‌سایت آکسیوس به نقل از مقامات آمریکایی و اسرائیلی، بنیامین نتانیا‌هو، نخست‌وزیر اسرائیل، در سفری که مارکو روبریو، وزیر خارجه آمریکا از ۱۴ تا ۱۶ سپتامبر به اسرائیل داشت، از او خواسته است تا مصر را برای کاهش تعداد نیروهای مصری مستقر در سینا تحت فشار قرار دهد. این درخواست نتانیا‌هو از آمریکا در حالی مطرح شده که مصر از اواخر ماه اوت حدود ۴۰ هزار نیرو را در صحرای سینا مستقر کرده تا حضور نظامی خود را در نزدیکی مرز صحرای سینا با نوار غزه تقویت کند. به نظر می‌رسد که این اقدام در واکنش به تصمیم کابینه امنیتی بنیامین نتانیا‌هو برای دستور دادن به ارتش اسرائیل برای عملیات نظامی گسترده در غزه و پیش از عملیات زمینی گسترده اسرائیل در غزه انجام شده باشد. البته اسرائیل تا به اینجا سعی کرده در این خصوص تنش با مصر را از حدی مشخص افزایش ندهد اما وب‌سایت آکسیوس گزارش داده که مقامات اسرائیلی معتقدند که این اقدامات مصر نقض صریح معاهده صلح بین مصر و اسرائیل است که در سال ۱۹۷۹ امضا شده است. اسرائیلی‌ها معتقدند که برخی اقدامات مصر از جمله گسترش باندهای فرودگاهی که می‌توانند میزبان جت‌های جنگنده باشند، ایجاد زیرساخت‌های نظامی در مناطقی که طبق توافق سال ۱۹۷۹ فقط اجازه استقرار اسلح‌های سبک در آن داده شده و ساخت تأسیسات زیرزمینی که موشک‌ها می‌توانند در آنها انبار شوند، نقض توافق صلح ۱۹۷۹ از سوی مصر است. اگرچه هنوز هیچ گزارشی و مدرکی درباره اینکه این تأسیسات زیرزمینی محل انبار موشک بوده‌اند، منتشر نشده است.

معاهده صلح سال ۱۹۷۹ بین مصر و اسرائیل تعداد نیروهایی را که مصر مجاز به استقرار آنها در صحرای سینا است

را به حدود ۲۶ هزار نفر محدود می‌کند و تنها تعداد محدودی از پرسنل امنیتی مجاز به حضور در نزدیکی مرزهای مصر با اسرائیل هستند. با این حال، پیش از این نیز برخی تغییرات منطبق با شرایط اضطراری از هماهنگی میان مصر و اسرائیل در این توافق ایجاد شده است. مثلاً در سال ۲۰۱۱، مصر برای توانمندسازی نیروهایش در مبارزه با تروریسم در صحرای سینا حضور نظامی‌اش را در این منطقه با هماهنگی اسرائیل تقویت کرد.

در طول جنگ حماس و اسرائیل، مقامات مصری تأکید کرده‌اند که هرگونه اجرای طرح اسرائیل برای آواره کردن اجباری فلسطینی‌ها، «خط قرمز» مصر خواهد بود. مصری‌ها نگرانند که فلسطینی‌های غزه بعد از اجبار به آواره‌شدن به خاک مصر هجوم ببرند. برخی برآوردها نشان می‌دهد که عملیات نظامی گسترده اسرائیل برای تصرف شهر غزه و گسترش حضور نظامی خود در اردوگاه‌های پناهندگان مرکزی غزه برای مبارزه با شورش حماس در این باریکه، می‌تواند تا ۱ میلیون فلسطینی ساکن غزه را به سمت جنوب و به سمت مرز مصر سوق دهد. درگیری‌های مرزی بین مصر و اسرائیل، گاهی اوقات در نزدیکی گذرگاه‌های مرزی رخ داده است. در ماه ژوئن سال ۲۰۲۲، یکی از اعضای نیروهای امنیتی مصر وارد خاک اسرائیل شد و سه سرباز اسرائیلی را کشت و دو نفر دیگر را زخمی کرد. در ماه مه سال ۲۰۲۴، یک سرباز مصری در درگیری مرزی با سربازان اسرائیلی کشته شد. در هر دو مورد، اوضاع بین دو طرف به سرعت آرام شد تا از درگیری‌های بیشتر جلوگیری شود. تجمع نظامی مصر در صحرای سینا نشان‌دهنده نگرانی فزاینده در مورد استراتژی منطقه‌ای توسعه‌طلبانه و خطرناک اسرائیل است. مصر به وضوح از این بیم دارد که اسرائیل قصد داشته باشد فلسطینی‌ها را به سمت صحرای سینا آواره کند. از زمان حمله حماس در ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳، نتانیا‌هو بارها نشان داده که حاضر است هر نوع ریسکی را بپذیرد و دست به اقدام تنش‌زا بزند. نخست‌وزیر اسرائیل در حالیکه با جو بین‌المللی بسیار منفی درباره طرح‌هایش در غزه مواجه است و محکومیت فزاینده بین‌المللی عملیات نظامی در غزه و کرانه باختری را می‌بیند اما باز هم کمپین فشار حداکثری علیه حماس را در اولویت قرار داده است. استراتژی منطقه‌ای اسرائیل و آوارگی فلسطینی‌ها به سمت جنوب و به سمت مرز مصر، نگرانی مقامات مصری را در مورد تهدید امنیتی بالقوه اسرائیل برانگیخته است. تنش‌های فزاینده باعث شده است که اسرائیل امنیت انرژی مصر را تهدید کند. پس از تقویت استقرار نظامی مصر در صحرای سینا، طبق گزارش‌ها، نتانیا‌هو به الی کوهن، وزیر انرژی اسرائیل، دستور داد تا قرارداد ۳۵ میلیارد دلاری لویاتان را که در اوت ۲۰۲۵ با مصر امضا شد، و هدفش افزایش صادرات گاز طبیعی اسرائیل به مصر تا سال ۲۰۴۰ بود، مورد بازنگری قرار دهد. تنش‌ها پس از حمله ۹ سپتامبر اسرائیل علیه رهبری حماس در دوحه

مصر اخیراً حضور نظامی‌اش را در صحرای سینا افزایش داده است. برخی با استناد به تاریخ درگیری بین اسرائیل و مصر به این نتیجه رسیده‌اند که ممکن است اسرائیل این اقدامات مصر را به عنوان یک اقدام برای افزایش تنش تلقی کرده و دست به تحرکات نظامی در مقابله با حضور نظامی مصر در صحرای سینا بزند. اما بعید است که تقویت حضور نظامی مصر در شبه‌جزیره سینا باعث جنگ با اسرائیل شود

قطر، که اولین حمله مستقیم اسرائیل به یک کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس بود، بیشتر هم شد. در جریان اجلاس اضطراری اعراب و اسرائیل در ۱۴ و ۱۵ سپتامبر که رهبران عرب در آن درباره واکنش خود به اسرائیل گفت‌وگو کردند، عبدالفتاح السیسی، رئیس‌جمهور مصر، تلویحاً اسرائیل را «دشمن» اعراب خواند. استفاده از این ادبیات تغییری قابل توجه نسبت به ادبیاتی است که مقامات مصری معمولاً برای توصیف رابطه پراگماتیستی بین مصر و اسرائیل استفاده می‌کردند.

پس از حمله ۹ سپتامبر اسرائیل به دوحه قطر، نتانیا‌هو گفت که اسرائیل به کادر رهبری حماس در هر کجا که باشند حمله خواهد کرد. این سخنان این احتمال را افزایش داد که اسرائیل بتواند یا بخواهد رهبران حماس را در خاک مصر نیز هدف قرار دهد. در طول مذاکرات میان حماس و اسرائیل که با میانجیگری مصر با هدف آزادی گروگان‌های اسرائیلی انجام شد، مقامات ارشد حماس بارها به قاهره سفر کرده‌اند تا درباره آخرین پیشنهاد و خواسته‌های خود برای توافق گفت‌وگو کنند. حمله اسرائیل به قطر در حالی رخ داد که براساس گزارش‌ها، مقامات ارشد حماس در حال بررسی پیشنهاد آتش‌بس مورد حمایت ایالات متحده بودند.

مصر برای تأمین نیاز رو به رشد خود به انرژی، به واردات گاز طبیعی اسرائیل متکی است. صادرات گاز از اسرائیل به مصر حدود ۱۵ تا ۲۰ درصد از مصرف گاز طبیعی مصر را تأمین می‌کند. اگرچه مصر برای تأمین نیازهای خود به انرژی، محموله‌های گاز طبیعی مایع (LNG) وارد کرده است، اما واردات گاز طبیعی اسرائیل ارزان‌تر است. درگیری‌های اسرائیل بعد از هفتم اکتبر، گاهی اوقات صادرات گاز طبیعی به مصر را مختل کرده است. برای مثال در اوج دوران تنش بعد از حمله حماس به اسرائیل عملیات استخراج گاز در میدان گازی لویاتان برای مدتی متوقف شد.

البته احتمال درگیری مسلحانه بین مصر و اسرائیل همچنان بسیار کم است. مصر پیمان صلح خود با اسرائیل را سنگ‌بنای استراتژی امنیت ملی خود می‌داند. البته به شکل روزافزونی از اقدامات نظامی تهاجمی اسرائیل نگران است. این توافق صلح نه‌تنها وجود یک مرز پایدار بین مصر و اسرائیل را تضمین می‌کند، بلکه همکاری در زمینه‌های امنیتی، اقتصادی و انرژی بین دو طرف را نیز تسهیل می‌کند. علاوه بر این، بعید است مصر توافق صلح خود با اسرائیل را به خطر بیندازد و خطر قطع روابط دیپلماتیک با واشنگتن را به جان بخرد. این امر می‌تواند منجر به کاهش یا تعلیق حمایت نظامی حیاتی ایالات متحده از مصر شود. در سال ۲۰۲۳ ایالات متحده ۱/۲ میلیارد دلار بودجه نظامی خارجی به مصر ارائه داد که پس از اسرائیل که حدود ۳/۳ میلیارد دلار دریافت کرد، در رتبه دوم قرار دارد. از سوی دیگر، از آنجایی که اسرائیل به همکاری‌های امنیتی که با مصر دارد متکی است، بعید است مصر را هدف عملیات‌های

عکس: Reuters